

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä lokakuuta 2001 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta (HE 138/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kristiina Pajala, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Outi Suviranta, oikeusministeriö
- kaupallinen neuvos Ilkka Cantell, kauppa- ja teollisuusministeriö

- ylitarkastaja Leena Lindström, Kuluttajavirasto
- päälakimies Risto Airikkala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- puheenjohtaja Paula Junnilainen, Suomen Eläinlääkäriliitto
- yrittäjä Lauri Ojala Kiimingistä.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
- Suomen Hippos ry
- Suomen Ratsastajainliitto ry
- Suomen Kennelliitto ry
- eläinlääkäri Helena Haajanen Varkaudesta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta. Lautakunta olisi puolueeton asiantuntijaelin, jonka tehtävänä olisi antaa pyynnöstä lausuntoja siitä, onko eläinlääkärin menettelyssä ollut mahdollisesti kyse hoitovirheestä. Laissa säädettäisiin lautakunnan tehtävästä, asettamisesta ja kokoonpanosta, asioiden käsittelystä lautakunnassa, päätösvaltaisuudesta, ratkaisuvallasta, lautakun-

nan tiedonsaantioikeudesta, lautakunnan jäsenten palkkioiden määräytymisestä, maksujen perusteista sekä lautakunnan työjärjestyksestä. Esitys liittyy valtion vuoden 2002 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2002.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Eduskunta liitti vastaukseensa (EV 118/1999 vp) hallituksen esitykseen laiksi eläinlääkärin ammatin harjoittamisesta (HE 30/1999 vp) lausuman, jossa eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin eläinlääkintään liittyviä vahingonkorvauskysymyksiä selvittävän asiantuntijalautakunnan asettamiseksi. Nyt esityksessä ehdotetaan säädettyväksi laki eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta. Lautakunta olisi puolueeton asiantuntijaelin, jonka tehtävänä olisi pyynnöstä antaa lausuntoja siitä, onko eläinlääkärin menettelyssä ollut mahdollisesti kyse hoitovirheestä. Yksittäiset eläinten omistajat ja eläinlääkärit sekä eläinlääkäreiden työnantajat, lähinnä kunnat, voisivat pyytää riitatilanteissa lautakunnalta lausuntoa siitä, onko eläintä hoidettaessa tai muun hoitoon liittyvän toimen yhteydessä tapahtunut eläinlääketieteellisesti arvioituna hoitovirhe. Lautakunnan lausunto ei olisi sitova, vaan asianosaiset voisivat halutessaan viedä asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Mahdollisuus lautakunnan lausunnon saamiseen kuitenkin edistäisi sovintoratkaisuun pääsyä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että lautakunta voisi lausunnossaan ottaa kantaa siihen, onko mahdollinen hoitovirhe ollut sellainen, että se perustaisi vahingonkorvausvastuun, jonka muodostumisen periaatteista säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Vastuuseen vaikuttavat muun muassa tuottamuksen aste ja vahingon kärsijän mahdollinen oma myötävaikeuttaminen vahinkoon. Valiokunta kiinnittää kuitenkin hallituksen esityksen perustelujen mukaisesti huomiota siihen, että lausunnossa ei otettaisi kantaa aiheutuneen vahingon taloudelliseen suuruuteen. Viime kädessä vahingonkorvausvelvollisuus ja vahingonkorvauksen määrä ratkaistaisiin riita-asiana tuomioistuimessa.

Se, milloin kysymyksessä on hoitovirhe, ratkeaisi kyseistä tapausta koskevien olosuhteiden perusteella. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että tähän vaikuttaisivat eläimen ominaisuudet (esim. ikä, yleiskunto, aiemmat sairaudet

ja lääkitys), eläimen omistajan toimenpiteet (esim. missä vaiheessa eläinlääkäri kutsuttiin paikalle, omistajan mahdolliset omat hoitotoimenpiteet), eläinlääkärin toimintamahdollisuudet (esim. olosuhteet, joissa hoito oli annettava, tarvittavat toimintavälineet, edellyttikö hoito erikoiseläinlääkäritason asiantuntemusta) sekä mahdollisesti myös eläinlääkintäsektoria koskeva lainsäädäntö (esim. lääkesäädökset). Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että hoitovirheen tarkka määrittely lakitekstissä ei ole mahdollista sen vuoksi, että asiaa on aina tarkasteltava ne olosuhteet huomioon ottaen, joissa hoitovirheeksi epäilty vahinko tapahtui. Tapauskohtaisen määrittelyn vaarana olisi, että se ei kattaisikaan kaikkia esiintuvia tapauksia. Siten lautakunta arvioisi eläinlääketieteellisen, käytännön eläinlääkinnän ja oikeudellisen asiantuntemuksensa perusteella, onko sen käsiteltäväksi saatetussa yksityistapauksessa tapahtunut hoitovirhe, kun otetaan huomioon kyseistä tapausta koskevat olosuhteet ja siihen soveltuva lainsäädäntö. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista käy ilmi seikkoja, jotka ovat hoitovirheen määrittelyn kannalta merkityksellisiä.

Valiokunnassa suoritettujen asiantuntijakuulemisen yhteydessä on noussut esille kysymys kuluttajavalituslautakunnan ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan välisestä suhteesta. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan perustaminen ei aiheuttaisi muutosta siihen, että jokainen kuluttaja voisi niin halutessaan saattaa asiansa kuluttajavalituslautakunnan käsittelyyn. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan perustaminen ei myöskään kaventaisi miltään osin kuluttajavalituslautakunnan toimivaltaa. Hallituksen esityksen perusteluista käy kuitenkin ilmi, että kuluttajavalituslautakunnan osalta on ratkaisevaa, että se käsittelee nimenomaan kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä suhteita ja sille eivät sovellu asiat, jotka menevät tämän kuluttajanäkökohdan yli.

Edellä esitetystä käy ilmi, että ehdotetun eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan tehtä-

vänä olisi osaltaan helpottaa eläinlääkintävahingoista aiheutuvien kiistojen sopimista antamalla asiantuntijalausunto siitä, onko tapauksessa eläinlääketieteellisesti arvioiden tapahtunut hoitovirhe. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lautakunnan toimialaa ei ole ollut tarkoitus laajentaa lemmikkieläinkauppaan tai muuhunkaan ehdotetun lain 1 §:n ulkopuolelle jäävään toimintaan. Asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta ei myöskään pidä tarkoituksenmukaisena, että koirilla ja muilla kotieläimillä harjoitettavaan seura- ja harrastustoimintaan liittyvät kaupalliset ongelmat käsiteltäisiin lautakunnassa. Valiokunta katsoo kuitenkin, että kyseisiin ongelmiin liittyvät periaatteelliset kysymykset tulee selvittää, esimerkiksi asianomaisen ministeriön asettamassa työryhmässä. Valiokunta edellyttääkin, että näiltä osin selvitystyö saadaan mahdollisimman pian tehdyksi (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Esityksen perusteluista käy ilmi, että valtion tai kunnan palveluksessa olevien eläinlääkäreiden osalta lautakunta ottaisi sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa kantaa siihen, onko eläimen kanssa menetelty eläinlääketieteellisesti arvioiden asianmukaisesti. Todetusta virheestä mahdollisesti johtuvien virkamiesoikeudellisten tai valvontaan liittyvien kysymysten käsittely ei kuuluisi lautakunnalle, vaan niissä noudatettaisiin asianomaisia valtion tai kunnan virkamihiä koskevaa yleistä lainsäädäntöä. Niiden virkaeläinlääkäreiden toimintaa, jotka toimivat valvonta-, tarkastus- ja muissa virkatehtävissään rikos- ja virkamiesoikeudellisen vastuun alaisena, koskee hallintomenettelylaki (598/1982), jossa on yleiset säännökset muun muassa asiakkaan neuvonnasta, päätösten perustelemisesta ja muutoksenhakuosoituksesta. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on katsottu, että lautakunnan toimialan laajentaminen koskemaan virkaeläinlääkärien menettelyä viranomaistehtävissään ei olisi virkamiesten virkatoiminnan valvontaa koskevat yleiset säännökset huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoi-

tuksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja jäljempänä esitettävien muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

3 §. Kuten edellä on todettu kuluttajavalituslautakunta ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta olisivat erillisiä eikä eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan perustaminen kaventaisi mitenkään kuluttajavalituslautakunnan toimivaltaa.

Kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain (42/1987) mukaan kuluttajavalituslautakunnalla on oikeus kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja selvityksiä sekä järjestää katselmuksia. Lausunnoista kuluttajavalituslautakunta voi maksaa korvauksen lausunnonantajalle. Valituksen tehneelle kuluttajalle kuluttajavalituslautakunnan antama ratkaisusuositus on tällöinkin maksuton.

Kuluttajavalituslautakunnalla olevan lausunnonsaantioikeuden selventämiseksi valiokunta ehdottaa 2 momenttiin otettavaksi nimenomaisen maininnan siitä, että kuluttajavalituslautakunnan käsiteltävänä olevassa asiassa lausunto voidaan antaa myös kuluttajavalituslautakunnalle sen pyynnöstä.

4 §. Esityksessä ehdotetun säännöksen mukaan eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalla olisi oikeus saada eläinlääkäriltä maksutta käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi tarvittavia eläintä koskevia tietoja. Säännöksessä ei ole erikseen mainintaa siitä, että tietojensaantioikeus rikkoo eläinlääkäreiden asiakassuhteita koskevan salassapitovelvollisuuden, josta säädetään eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetussa laissa. Säännöksen tarkoituksena on kuitenkin, että eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta voisi saada muilta eläinlääkäreiltä käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkityksellisiä tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä. Valiokunta ehdottaakin pykälän sanamuotoa muutettavaksi niin, että eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalla olisi oikeus saada

eläinlääkäriltä maksutta käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi tarvittavia eläintä koskevia tietoja sen estämättä, mitä eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetussa laissa (29/2000) eläinlääkärin salassapitovelvollisuudesta säädetään.

7 §. Edellä 3 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi myös lakiehdotuksen 7 §:ää ehdotetaan tarkistettavaksi. Esityksessä ehdotetun pykälän mukaan eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausunnoista peritään käsittelymaksu asian viireille panneelta asianosaiselta. Valiokunta ehdottaa pykälästä poistettavaksi sanan "asianosaiselta". Tällöin maksuvelvollisuus olisi asian viireille panneella taholla. Myös kuluttajavalituslautakunnalle annettavista lausunnoista perittä-

siin kuluttajavalituslautakunnalta maksu, mikä kuluttajavalituslautakuntaa koskevien säännösten perusteella on mahdollista. Tämä olisi tarpeen sen lakiehdotuksessa olevan lähtökohdan vuoksi, että eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausunnot olisivat maksullisia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Asioiden käsittely lautakunnassa

(1 mom. kuten HE)

Jos lausuntoasiassa on annettu tuomioistuinten ratkaisu, ei lautakunta *ratkaistuilta* osin saa ottaa lausuntopyyntöä käsiteltäväkseen. Jos asia on vireillä tuomioistuimessa, saadaan lausunto antaa vain tuomioistuimelle sen pyynnöstä. *Kuluttajavalituslautakunnan käsiteltävänä olevassa asiassa lausunto voidaan antaa myös kuluttajavalituslautakunnalle sen pyynnöstä.*

(3 ja 4 mom. kuten HE)

4 §

Tiedonsaantioikeus

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalla on oikeus saada eläinlääkäriltä maksutta käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi tarvittavia eläintä koskevia tietoja *sen estämättä, mitä eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetussa laissa (29/2000) eläinlääkärin salassapitovelvollisuudesta säädetään.*

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Maksut

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausunnoista peritään käsittelymaksu asian viireille panneelta (*poist.*). Maksu voidaan määrätä omakustannusarvoa alemmaksi. Muutoin maksuja määrättäessä noudatetaan mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään.

Asian käsittelemiseksi tarpeellisen lautakunnan ulkopuolisen asiantuntijalausunnon hankkimisesta lautakunnalle aiheutuneet kustannukset peritään asian viireille panneelta (*poist.*). Ennen lausunnon pyytämistä asianomaiselta on tällöin varmistettava, että tämä suostuu kyseisten kustannusten maksamiseen.

8—11 §
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Valiokunta edellyttää, että selvitetään mahdollisimman pikaisesti kotieläimillä harjoitettavaan seura- ja harrastustoimintaan liittyvät periaatetason kaupalliset ongelmat.

Helsingissä 9 päivänä marraskuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Timo Kalli /kesk	Jari Koskinen /kok
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Lauri Kähkönen /sd
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Esa Lahtela /sd
	Pertti Hemmilä /kok	Olli Nepponen /kok
	Matti Kangas /vas	Erkki Pulliainen /vihr
	Tapio Karjalainen /sd	Unto Valpas /vas
	Marja-Leena Kemppainen /kd	vjäs. Aulis Ranta-Muotio /kesk.
	Katri Komi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.